

добре поставлені етапи уроків в їх логічній послідовності. Або ж порядок викладення матеріалу можна встановити самостійно, в залежності від складності теми та контингенту учасників заходу. Так само методи і засоби навчання слід підбирати окремо для кожного заняття і кожної теми. Наприклад, в заході присвяченому Дню мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни весь матеріал простіше донести до учнів, які вже знайомі з фізикою, а ще краще з анатомією та основами цивільного захисту населення, тобто 9 — 11 класи. В цьому випадку простіше змотивувати учнів до сприймання та засвоєння матеріалу. Також нескладно буде пояснити дію ядерної зброї і проникаючої радіації на живі організми, що в порівнянні з молодшими та середніми класами було б набагато складніше.

Досить ефективно вносити практичну частину, яка б більш докладно пояснила та показала властивості певних речовин, тіл, предметів або явищ (досліди, експерименти). Як, наприклад, до Всесвітнього дня водних ресурсів (День охорони водних ресурсів, Міжнародний день води) для дітей проводяться експерименти з водою, один з яких дослід з моторним мастилом, яке по консистенції найбільш схоже до нафти. До заходу залучаються учні 5 — 6 класів. В цьому досліді вдається пояснити дітям, як саме нафта, що може потрапити у водойму внаслідок аварії, взаємодіє з водою і який вплив прямо чи опосередковано може наносити на живі організми, які пов'язують своє життя саме з цією водою (згубне налипання нафти на пір'я водоплавних птахів).

Еколого-освітня діяльність Мезинського НПП має широкі можливості у підготовці та вихованні екологічно освіченої молоді. Для цього вже існує чимало шляхів у співпраці між парком та навчальними закладами, а надто тими, які входять до складу його території — це школи, дитячі садки, районний центр дитячої творчості.

Література

1. Про концепцію екологічної освіти в Україні // Інформ. Збірник М-ва освіти і науки України. — №7. — 2002. — с. 3–23.
2. Пакулова В.М. Методика преподавания природоведения / В.М. Пакулова, В.И. Кузнецова. — М.: Просвещение, 1990. — 192 с.

ГУРТКОВА РОБОТА З БІОЛОГІЇ — ОДИН З ВИДІВ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Фисун Т.Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Позакласна діяльність охоплює всю освітньо-виховну роботу в позакласний час і спрямована на забезпечення потреб особистості у творчій самостійній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і молоді у професійному самовизначенні відповідно до їх здібностей.

Тривалий час відносини «природа — людина — суспільство» будувалися односторонньо, без урахування зворотних процесів. Споживацьке ставлення до природи призвело до суттєвого зменшення площ лісів, боліт, лук, водойм, до «екологічних хвороб» рослин, тварин, людей. Подібні негаразди сьогодення можна й далі перелічувати. Однак, якщо екологічними проблемами буде опікуватись уся людська спільнота в цілому і кожна людина зокрема, ситуацію можна змінити на краще [1].

Тільки завдяки підвищенню рівня біологічної та екологічної обізнаності

суспільства можна змінити стиль людського мислення стосовно оточуючого середовища. І це є переконанням не лише вчених та політиків, але й пересічних громадян, адже біологічно обізнана людина, ким би вона не працювала, яку б посаду не обіймала, зможе жити у злагоді з природою [1].

У зв'язку з цим важлива роль у формуванні біологічної освіченості населення належить закладам освіти. При цьому на кожному етапі освітньої діяльності вони виконують певні освітні завдання та мають відповідну специфіку [4].

Позакласна діяльність охоплює всю освітньо-виховну роботу в позаурочний час і спрямована вона на забезпечення потреб особистості у творчій самостійній діяльності за інтересами, стимулювання її творчого самовдосконалення та задоволення потреб дітей і молоді у професійному самовизначенні відповідно до здібностей [2]. Сама позакласна чи позаурочна робота в значній мірі бере свій початок на уроці і, як правило, продовжується за його рамками. Чим досконаліші методи викладання, тим активніші на уроці самі учні — їх думки, здібності, уявлення, тим реальніше потреба продовження цього пізнавального процесу і необхідність продовження пізнавальної діяльності в гуртках, клубах за інтересами, аматорських об'єднаннях тощо [4].

Гурткові заняття з біології необхідні для активізації навчальної діяльності учнів, розвитку інтересу до предмету. Вони забезпечують застосування знань на практиці, сприяють свідомому засвоєнню біологічних предметів. Гурткова робота з біології переслідує мету поглибити і розширити знання і вміння учнів і привчити їх до самостійного проведення спостережень та дослідів. Заняття з живими рослинами і тваринами захоплюють дітей, розвивають у них інтерес і любов до природи, сільського господарства і дають поряд з цим корисні та необхідні практичні навички [3].

Література

1. Вербицький В. В. Еколого-натуралістична освіта в Україні: історія, проблеми, перспективи / В. В. Вербицький. — К.: СМП «Аверс», — 2003. — 302 с.
2. Гребнюк Г. Н. Внеклассная работа по экологическому воспитанию школьников: учебно-методическое пособие для учителей общеобразовательных учреждений / Г. Н. Гребнюк — Ханты-Мансийск: Полиграфист, — 2005.
3. Пономарева И. Н. Общая методика обучения биологии: учеб. пособ. для студ. вузов. — М.: изд. центр «Академия», 2003. — 272 с.
4. Шмалей С. В. Система екологічної освіти в загальноосвітній школі в процесі вивчення предметів природничо-наукового циклу / С. В. Шмалей. — К.: 2005. — 437 с.

ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ — НАПРЯМОК РОБОТИ УЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Цуруль О.А., Деріга С.І.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

З глибокої давнини людина використовувала природні скарби рослинного світу як джерело свого харчування. Згодом люди помітили, що в багатьох рослинах прихована цілюща сила і почали використовувати їх для лікування найрізноманітніших хвороб. У процесі розвитку людського суспільства кожен народ накопичував знання про дію та властивості різних рослин з власного досвіду, спостережень за тваринами, дослідницькою діяльністю. Змінювалося ставлення офіційної медицини до лікувальної дії рослин: від фактичного ігнорування (у 30-70-ті рр. 20 ст.) до активізації науково-дослідницької роботи у зв'язку з екологічною катастрофою на Чорнобильській АЕС.